

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та
інформаційно-аналітичної діяльності

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента
ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО ВОЛИНИ XIX–XXI ст.

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
освітньо-професійної програми
«Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм»

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО ВОЛИНИ ХІХ–ХХІ ст.» підготовки магістрів галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» за освітньо-професійною програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

Розробник: ГАВРИЛЮК СВІТЛАНА ВІТАЛІЇВНА, професор, завідувач кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, доктор історичних наук, професор.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: (Чибирак С. В.)

Завідувач кафедри:

 (Гаврилюк С. В.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво» Спеціальність 027 «Музезнавство, пам'яткознавство» Освітньо-професійна програма «Музезнавство, пам'яткознавство, культурний туризм» Освітній ступінь «Магістр»	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік підготовки <u>1</u>
		Семестр <u>1</u>
		Лекції <u>10</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінари) <u>14</u> год.
	Самостійна робота <u>88</u> год.	
	Консультації <u>8</u> год.	
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по-батькові: Гаврилук Світлана Віталіївна

Науковий ступінь: доктор історичних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор, завідувач кафедри музезнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

Контактна інформація: e-mail: romir1991@ukr.net

тел. +38 (050) 438 73 04

Дні занять: згідно з розкладом факультету за посиланням

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація.

Освітній компонент «Пам'яткознавство Волині ХІХ–ХХІ ст.» належить до переліку вибіркових освітніх компонентів підготовки магістрів за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», освітньою програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм» і спрямований на вивчення: історіографії та джерельної бази пам'яткознавства Волині; особливостей виявлення, вивчення і збереження рухомих та нерухомих об'єктів культурної спадщини історичної Волині (Волинської губернії, Волинського воєводства Другої Речі Посполитої, Волинської області) впродовж ХІХ, ХХ і ХХІ ст.; утворення та діяльності музейних закладів; ролі окремих особистостей в дослідженні та збереженні пам'яток Волині (професорів Університету Св. Володимира, діячів наукових громадських товариств у різні історичні періоди, зокрема, Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, ін.); методики і змісту підготовки оглядових і тематичних екскурсій Волинською областю і зокрема Луцьком; сучасних реалій пам'яткоохоронної діяльності в області; інноваційних методик і технологій у пам'яткознавстві Волині.

2. Пререквізити та постреквізити освітнього компонента.

Пререквізити. Знання історії України, основ пам'яткознавства, музеєзнавства.

Постреквізити. Музейні та пам'яткоохоронні стратегії у ХХІ ст.; Музеєфікація історико-культурної і природної спадщини.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента полягає у формуванні у здобувачів системних знань про історію пошуку, дослідження та збереження усіх видів пам'яток на теренах Волині впродовж різних історичних періодів, прищеплення практичних умінь, пов'язаних з охороною культурної спадщини регіону.

Вивчення ОК передбачає вирішення таких завдань:

- оволодіння знаннями про пам'яткознавство Волині як наукову дисципліну, розгляд теоретичних основ пам'яткознавства загалом і пам'яткознавства Волині зокрема, його історії та практики;
- ознайомлення з основами законодавчої бази, на підставі якої у різні історичні періоди на теренах Волині розвивалося пам'яткознавство та здійснювалися пам'яткоохоронні заходи;
- набуття студентами навичок роботи з нормативними документами, які стосуються пам'яткознавства Волині XIX–XXI ст., та пам'яткоохоронною документацією;
- вироблення вміння застосовувати набуті знання на практиці для забезпечення ефективної роботи щодо охорони культурної спадщини.

4. Результати навчання (компетентності).

Вивчення освітнього компонента дозволить здобувачам вищої освіти набути наступні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК): ЗК 3. Здатність працювати з урахуванням вітчизняного і міжнародного контексту. ЗК 4. Здатність розробляти та керувати проєктами.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК 2. Здатність здійснювати музеєфікацію об'єктів історико-культурної і природної спадщини. СК 4. Здійснення науково-дослідної, науково-педагогічної, управлінської діяльності. СК 5. Здатність розвивати соціальне усвідомлення ролі культурної спадщини. СК 7. Здатність створювати конкурентний музейний та екскурсійно-туристичний продукти на ринку культурних послуг.

Програмні результати навчання (ПР): ПР 1. Розуміти проблеми збереження, інтерпретації та використання історико-культурної спадщини, оцінювати та аналізувати поточний стан і ключові тенденції розвитку музейної та пам'яткоохоронної галузі у цілому. ПР 4. Обґрунтовувати і створювати нові та модернізувати існуючі експозиції, виставки, екскурсійно-туристичні маршрути тощо. ПР 7. Знати та застосовувати сучасні технології

інтерпретації та актуалізації історико-культурної та природної спадщини. ПР 10. Розробляти проекти з музеєфікації об'єктів історико-культурної та природної спадщини. ПР 11. Застосовувати набуті знання для проведення науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Консультатції	Форма контролю/бали
1	2	3	4	6	7	
Тема 1. Пам'яткознавство Волині як наукова дисципліна: мета, завдання, історіографія, джерела, теоретико-методологічні засади курсу	15	2		11	2	ДС
Тема 2. Становлення і розвиток пам'яткознавства Волині у ХІХ – на початку ХХ ст.	15	2	2	11		УО, Р, Т /12
Тема 3. Пам'яткознавство Волині у складі Другої Речі Посполитої (1920-ті – 1930-ті рр.)	15		2	11	2	УО, ДС / 12
Тема 4. Здобутки та нереалізовані можливості пам'яткознавства Волинської області у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр.	13		2	11		УО, ДС, Р / 12
Тема 5. Тенденції розвитку пам'яткознавства Волині у другій половині 1960-х – на початку 1990-х рр. Роль УТОПІК в активізації пам'яткоохоронного руху на Волині.	15	2	2	11		УО, ДС, Т /12

Тема 6. Пам'яtkознавство Волині періоду незалежності. Характеристика нормативно-правової бази, видових особливостей пам'яток області	15		2	11	2	УО, ДС /12
Тема 7. Обласні програми охорони культурної спадщини: зміст та реалізація.	17	2	2	11	2	УО, ДС /12
Тема 8. Внесок музейних закладів, історико-культурних заповідників, науковців області у пам'яtkознавчу діяльність	15	2	2	11		УО, Р, ДС / 12
Активна участь у роботі на лекційних та практичних (семінарських) заняттях						16
Всього годин/ Балів	120	10	14	88	8	100 балів

Форма контролю*: УО – усне опитування; ДС – дискусія; Р – реферат; Т – тести.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів вищої освіти виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Вона включає як повністю самостійне засвоєння окремих тем дисципліни, так й опрацювання тем, які розглядаються під час аудиторної роботи. У ході самостійної роботи здобувачі освіти опрацьовують та конспектують навчальну, наукову і довідкову літературу, виконують завдання, спрямовані на закріплення знань і формування умінь та навичок, готуються до поточного контролю з освітнього компонента.

Самостійно підготувати такі теми:

1. Пам'ятні місця на Волині доби козаччини. Діяльність яких козацьких ватажків була пов'язана з Волинню?
2. Діяльність Національного історико-культурного заповідника «Поле

Берестецької битви».

3. Пам'ятні місця, пов'язані з перебуванням на Волині Лесі Українки.
4. Діяльність професора В. Антоновича з вивчення і збереження пам'яток Волині у ХІХ – на початку ХХ ст.
5. Пам'ятні місця на Волині, пов'язані з композитором І. Стравінським.
6. Пам'ятні місця на Волині, пов'язані з В. Липинським.
7. Проаналізуйте, як у сучасному волинському пам'яткознавстві відображені події Національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.
8. Діяльність О. Цинкаловського як дослідника історії населених пунктів та пам'яток Волині.
9. Охарактеризуйте пам'ятки Волині, пов'язані з подіями Першої та Другої світових воєн.
10. Професор М. Кучинко – дослідник археологічних пам'яток Волині.
11. Професор С. Терський – дослідник археологічних пам'яток Волині.
12. Замок Любарта у Луцьку: історія будівництва, дослідження, збереження.
13. Дослідження пам'яток м. Луцька у ХІХ – на початку ХХ ст.
14. Діяльність Державного історико-культурного заповідника м. Луцька з виявлення, вивчення і охорони культурної спадщини.
15. Діяльність Державного історико-культурного заповідника «Стародавній Володимир» з виявлення, вивчення і охорони культурної спадщини.
16. Стан вивчення і збереження пам'яток архітектури м. Луцька у ХХІ ст.
17. Стан вивчення і збереження пам'яток м. Володимира у ХХІ ст.
18. Пам'яткознавча діяльність Музею історії Луцького Хрестовоздвиженського братства.
19. Ікона Холмської Богородиці: історія створення, нелегкий шлях збереження, реставрація А. Квасюком, особливості її як пам'ятки

сакрального малярського мистецтва.

20. Підготувати оглядову екскурсію музеєм етнографії Волині та Полісся при Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

21. Підготувати оглядову екскурсію вулицею Лесі Українки м. Луцька.

22. Підготувати оглядову екскурсію територією Старого міста у Луцьку.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

При вивченні освітнього компонента «Пам'яткознавство Волині XIX – XXI ст.» застосовується поточний та підсумковий семестрові форми контролю. Також передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу, віднесеного на самостійну роботу. Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями (рефератами, повідомленнями, есе тощо) при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях.

При вивченні ОК необхідно спиратися на конспект лекцій, рекомендовану навчальну та наукову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем освітнього компонента.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі підписання здобувачем вищої освіти індивідуального плану обов'язковим є відвідування лише семінарських занять. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на лекційних і семінарських заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань; повною мірою долучатися до активних форм навчання. З поважних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі.

Недопустимими є: пропуски з неповажних причин та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (окрім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати усі навчальні завдання, завдання підсумкового контролю. У разі використання ідей, тверджень, відомостей при виконанні усіх завдань, передбачених силабусом, необхідно у формі посилань вказувати на джерела інформації. Дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права. Дотримуватись положень «Кодексу академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки».

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття з поважних причин та надав підтверджуючий документ, на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття (усно або у формі тестування) та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. Пропущені з поважних причин заняття відпрацьовуються у визначений час згідно затвердженого графіка.

Результати навчання, здобуті здобувачем освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації. Порядок та процедура визнання регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайносвіта, професійні стажування та ін.), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені силабусом навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в

семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК (але не пізніше початку останнього місяця навчання, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання).

Окремі теми, змістовий модуль чи курс можуть бути перезараховані здобувачу вищої освіти відповідно до «Положення про підготовку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти». Оцінювання здобувачів представниками підприємства, яке зафіксоване у дуальному робочому навчальному плані, враховується у кінці семестру вивчення ОК, програмні результати вивчення якого частково або повністю внесені до дуального робочого навчального плану.

Загалом оцінювання здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки». Максимальну кількість балів (100) можна набрати упродовж семестру за результатами виконання усіх видів робіт, які передбачені силабусом.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи упродовж семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Повторне складання заліку

допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу,

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Предмет, мета і завдання навчального курсу, можливості практичного застосування набутих знань.
2. Визначення термінів «пам'яткознавство», «пам'яткознавство Волині», «історичне пам'яткознавство», «Волинь», «історична Волинь», обґрунтування важливості засвоєння цих дефініцій для вивчення освітнього компонента.
3. Історіографія освітнього компонента «Пам'яткознавство Волині XIX–XXI ст.».
4. Джерельна база освітнього компонента «Пам'яткознавство Волині XIX–XXI ст.».
5. Формування зацікавленості пам'ятками Волині у XIX – на початку XX ст.
6. М. Максимович – дослідник пам'яток Волині. Участь М. Максимовича у дискусіях щодо поняття «пам'ятка старовини».
7. Роль Київської Археографічної комісії у вивченні і збереженні культурної спадщини Волині.
8. Роль Волинського губернського статистичного комітету у налагодженні і розгортанні пам'яткознавчої роботи.
9. І. Каманін про поняття пам'ятки (друга половина XIX – початок XX ст.).
10. Польські дослідники XIX ст. про пам'ятки Волині.
11. Утворення та діяльність музейних закладів у Волинській губернії.
12. Внесок Московського археологічного товариства у дослідження та популяризацію пам'яток Волині.
13. Загальноросійські археологічні з'їзди – важливий етап у розвитку пам'яткознавства Волині.

14. Пам'яткознавча діяльність Волинського церковно-археологічного товариства.
15. Діяльність Товариства дослідників Волині.
16. Діяльність професора В. Антоновича з вивчення і збереження пам'яток Волині.
17. Культурна спадщина Волині у наукових студіях О. Левицького.
18. Пам'яткознавство Волині у 1920-х рр.
19. Політика уряду Другої Речі Посполитої щодо вивчення та збереження об'єктів культурної спадщини Волині.
20. Пам'яткоохоронна робота на Волині у 1920-х – 1930-х рр.
21. Утворення та діяльність Волинського краєзнавчого музею (1929–1939 рр.).
22. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у 1944–1991 рр. (на прикладі Волинської області).
23. Сакральні пам'ятки Волині в умовах антирелігійної політики другої половини 1940-х – першої половини 1960-х рр.
24. Діяльність Волинської організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.
25. Класифікація пам'яток історії та культури Волині.
26. Археологічні пам'ятки Волині доби Київської Русі.
27. Волиняни – визначні археологи-пам'яткознавці.
28. Архітектурні пам'ятки Волині доби Середньовіччя, їх вивчення та збереження у XIX – XXI ст.
29. Пам'ятки воєнної історії Волині, їх вивчення і збереження.
30. Волинь – край козацький (дослідження і збереження пам'яток козацької доби).
31. Пам'ятки Волині, пов'язані з державотворенням України у XX ст.
32. Увічнення пам'яті визначних волинян – діячів науки та культури (крізь призму пам'яток).

33. Внесок закладів вищої освіти Волинської області у розвиток пам'яткознавства Волині.
34. Художній музей м. Луцька: становлення, діяльність, роль у збереженні та популяризації культурної спадщини.
35. Пам'яткознавчі та пам'яткоохоронні заходи Волинського краєзнавчого музею (1991–2020 рр.).
36. Формування фонду сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї (1929 р. – початок XXI ст.).
37. Пам'яткознавча діяльність Музею волинської ікони.
38. Підготовка Зводу пам'яток історії та культури України (Волинська область).
39. Пам'яткоохоронна діяльність Державного історико-культурного заповідника м. Луцька.
40. Обласні програми, пов'язані з пам'яткознавством і пам'яткоохоронною роботою на Волині, їх реалізація.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література:

1. Бондаренко Г. В. Історичне краєзнавство Волинської області (1939 – 2019 роки). Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2021. 534 с.

2. Гаврилюк О. Охорона нерухомих пам'яток Західної Волині у міжвоєнний період. *Старий Луцьк. Науково-інформаційний збірник*. Випуск XVI. Луцьк : КП ІАЦ «Волиньенергософт», 2020. С. 227–239.
3. Гаврилюк С. Археологічні дослідження Волинської і Рівненської областей у другій половині 1940-х – 1980-х рр. *Старий Луцьк. Науково-інформаційний збірник*. Вип. XVIII. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. С. 267–276.
4. Гаврилюк С. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні: виклики сьогодення. *Старий Луцьк. Науково-інформаційний збірник*. Випуск XVI. Луцьк : КП ІАЦ «Волиньенергософт», 2020. С. 227–239 (у збірнику 368 стор.).
5. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (XIX – початок XX ст.): Монографія. 2-е вид., доп. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 536 с.
6. Гаврилюк С. В., Гаврилюк О. Н. Вивчення культурної спадщини Західної Волині у другій половині 1940-х – на початку 1990-х рр. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. Том 33 (72). № 1. 2022. С. 26–33.
7. Гаврилюк С., Гаврилюк О. Видова специфіка нерухомих пам'яток західних областей України. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*. Луцьк, 2019. № 5 (389). С. 156–169.
8. Гаврилюк С., Гаврилюк О. З історії охорони пам'яток Луцька у XIX – на початку XX ст. *Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток краєзнавства і краєзнавчої освіти на Волині. Наук. зб. Вип. 66–67: матеріали Всеукр. наук. іст.-краєзн. конф., присвяченої 30-річчю від часу створення Волинської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, 6–7 груд. 2019 р., м. Луцьк. Упоряд.: Г. Бондаренко [та ін.]. Луцьк, 2019. С. 139–144.*
9. Гаврилюк С., Гаврилюк О. Пам'яткоохоронні програми в Україні у 1991–2021 рр.: зміст та реалізація. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. 2022. Число 26. С. 84–90.

10. Ковальчук Є. Музеефікація об'єктів культурної спадщини: пропонувані практики. *Олика в європейській історії: відтворення історико-архітектурної спадщини: Наук. зб. : Матеріали Міжнар. наук. конф., м. Луцьк – смт. Олика, 29 – 30 жовтня 2021 року. Упоряд. Є. Ковальчук, О. Карліна. Луцьк : ПП «Волинська друкарня», 2022. С. 13–18.*
11. Ковальчук Є. І. Формування фонду сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї (1929–2012 роки) : Монографія. Луцьк : Волинські старожитності, 2013. 296 с.
12. Культурна спадщина в контексті «Зводу пам'яток історії та культури України» / Кот С. І. (відповідальний редактор), Денисенко Г. Г., Івакін Г. Ю. та ін. Київ : Інститут історії України НАН України, 2015. 486 с.
13. Маньковська Р. В. Музеї України у суспільно-історичних викликах ХХ – початку ХХІ століть. Львів : Простір-М, 2016. 408 с.
14. Місце та роль громадських інституцій в актуалізації культурної спадщини України (1991–2016 рр.) : кол. моногр. / Акуленко В. І., Булієвська Н. І., Бур'янова М. І. та ін.; під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М. Київ : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2019. 340 с.
15. Мочкін С. Втрати православної сакральної спадщини Волинської області (друга половина 1940-х – початок 1960-х років). *Гілея : наук. вісн.* 2017. Вип. 122. (№ 7). С. 35–40.
16. Мочкін С. Сакральні пам'ятки західних областей України в умовах антирелігійної кампанії 1958–1964 років. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки.* 2015. № 5 (306). С. 135–141.
17. Обласна програма відродження історико-архітектурної спадщини смт. Олика Волинської області. На 2019–2024 роки. URL: <http://volynrada.gov.ua>.
18. Основи пам'яткознавства / наукові редактори Леонід Гріффен, Олена Титова / Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК; International

- Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group. Бобасен (Маврикій)-Київ : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2017. 635 с.
19. Прищепа Б. А., Прищепа О. П. Історичне краєзнавство Волині: Навчальний посібник. Рівне : ПП ДМ, 2008. 352 с.
20. Ричков П. Олицький замок в контексті фортифікаційної архітектури Правобережної України. *Олика в європейській історії: відтворення історико-архітектурної спадщини: Наук. зб. : Матеріали Міжнар. наук. конф., м. Луцьк – смт. Олика, 29 – 30 жовтня 2021 року. Упоряд. Є. Ковальчук, О. Карліна. Луцьк : ПП «Волинська друкарня», 2022. С. 95–103.*